

N:o 180, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 18, i anledning af väckt förslag, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, angående sådan ändring i 12 § Läroverksstadgan, att Grekiska språket må blifva ett valfritt läroämne; samt

N:o 180, med delgifvande af Kammarens beslut öfver 1:sta punkten i dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 20, angående Herr G. von Proschwitz' motion, om tillägg i stadgan för Rikets allmänna elementarläroverk.

Herr vice Talmannen: Jag får härmed hemställa att de mål, som i dag blifvit bordlagda för första gången, måtte uppföras främst på föredragningslistan för nästkommande sammanträde.

Till detta förslag lemnade Kammaren, uppå gjord proposition, sitt bifall.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 11 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Måndagen den 18 Mars 1867.

Kammaren sammanträdde kl. 6 e. m.

Justerades 2 protokolls-utdrag för den 16 dennes och protokollet för den 20 sistlidne Februari.

Föredrogos, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Stats-Utskottets nedannämnda, den 16 dennes bordlagda Utlåtanden och Memorial.

N:o 33, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Första Hufvudtitel;

N:o 34, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Andra Hufvudtitel;

N:o 35, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Tredje Hufvudtitel;

N:o 36, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Fjerde Hufvudtitel;

N:o 37, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Femte Hufvudtitel; samt

N:o 42, angående beviljande af arvode åt Notarien D. M. Sandahl för hans bestyr med Riksdagens bibliothek och arkiv m. m.

Vidare föredrogs, men blef, på flere ledamöters begäran, ånyo bordlagdt Bevillnings-Utskottets den 16 dennes på bordet lagda Betänkande N:o 9, angående tullbevillningen.

Herr Grefven och Talmannen hemställde härefter, huruvida Kamraren, i öfverensstämmelse med hvad Kamrarnes Herrar Talmän öfverenskommit att föreslå, behagade besluta att nästa Tisdag den 26 dennes till afgörande företaga Stats-Utskottets Utlåtande N:o 33, äfvensom Utskottets Utlåtanden N:ris 34, 35, 36 och 37, allt i den mån tiden sådant medgäfvde.

Ropades ja.

Vidare föreslog Herr Grefven och Talmannen, att Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 9 skulle företagas till afgörande nästa Onsdag den 20 dennes, dock med undantag af de delar deraf, som rörde artiklarne Kaffe, Kaffe brändt, Kakao, Socker och Tobak, äfvensom § 9 i Taxeunderrättelserna, samt att dessa delar skulle förekomma till behandling näst efter Stats-Utskottets blifvande Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Nionde Hufvudtitel.

Jemväl detta förslag bifölls.

Herr Grefven och Talmannen förmälte, att det under så väl de föregående riksmötena som ock den nu påbörjade riksdagen varit vanligt, att ledamöterna samlats först någon stund efter den tid, hvartill ett plenum blifvit anslaget, hvilket åter förorsakat, att förhandlingarne ej kunnat börjas vid den utsatta tiden, utan uppskjutits under $\frac{1}{4}$ dels och stundom nära $\frac{1}{2}$ timma, på det att ledamöterna i något större antal skulle hinna ankomma. Då under den tid, som för Riksdagens sammanvaro återstode, ärendena sannolikt komme att hopa sig, och deras afgörande följaktligen att medtaga längre tid än hittills, torde det blifva nödigt, att Kamrarnes förhandlingar hädanefter utan något uppehåll började vid den timma, som i anslaget blifvit bestämd; hvarföre Herr Grefven och Talmannen nu ansett sig böra fästa Herrar Ledamöters uppmärksamhet härå samt anhålla, att de belagade samlas något före den i anslaget kungjorda tiden.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Bevillnings-Utskottets den 16 dennes bordlagda Betänkande N:o 10, i anledning af en inom Riksdagens Första Kammar väck motion, om framställning till Norges Regering och Storting, angående ömsesidig

förhöjning af tullen för tobak eller, i händelse sådan ej kan vinnas, upptagande af accis vid all minutförsäljning af arbetad tobak.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Banko-Utskottets den 16 dennes bordlagda Utlåtande N:o 15, i anledning af väckta förslag om ändringar i Kongl. Förordningarne, angående en allmän hypoteksbank samt angående allmänna grunderna för hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet;

äfvensom Memorialet N:o 16, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut öfver Utskottets Memorial N:o 7, med förslag till förändrad lydelse af texten å Bankens sedlar.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Andra Kammarens den 16 dennes bordlagda protokolls-utdrag:

N:o 179, med delgifvande af Kammarens beslut öfver 1:sta punkten i dess Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 17, i anledning af väckt motion om upptagande i blifvande nädiga Propositioner, rörande Statsverkets tillstånd och behof, af en särskild kostnadsstat för jernvägarne; om trafik- och byggnadsstyrelsernas sammansläende samt om den nya styrelsens sammansättning;

N:o 180, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 18, i anledning af väckt förslag, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, angående sådan ändring i 12 § Läroverksstadgan, att Grekiska språket må blifva ett valfritt läroämne; samt

N:o 180, med delgifvande af Kammarens beslut öfver 1:sta punkten i dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 20, angående Herr von Proschwitz' motion, om tillägg i stadgan för Rikets allmänna elementarläroverk.

Föredrogs Banko-Utskottets den 13 och 14 dennes bordlagda Utlåtande N:o 13, med förslag rörande användandet af den sedan 1865 års början upplupna bankovinst.

Herr Malmsten: Jag får anhålla, att den reservation, jag afgifvit mot Utskottets hemställan, måtte blifva uppläst.

Sedan den begärda uppläsningen försiggått, yttrade

Herr Malmsten: Såsom jag redan i min reservation antydt, tror jag icke, att man med skäl kan säga, det man vid bestämmandet öfver bankovinsten förut gång efter annan alltför njugett tillgodosett Bankens konsoliderande. Banken eger för det närvarande en grundfond af 25 millioner R:dr, under det denna för mindre än 25 år sedan utgjorde endast 7½ million, samt utöfver grundfonden ett öfverskott, hvilket, äfven om 1865 års bankovinst derifrån afdrages, belöper till mer än 5 millioner

R:dr. Detta visar sig redan af den korta framställning Utskottet lemnat, som upplyser, att vid 1865 års slut Banken egde ett grundfundsöfverskott af 5,295,000 R:dr. Af dessa hafva visserligen Rikets Ständer anvisat 3,400,000 R:dr, att under åren 1866 och 1867 aflemnas till Riksgäldskontoret, med hälften under hvardera året, men under dessa år hafva ju tvenne nya bankovinst, ehuru de icke kunna till siffran uppgifvas, dock faktiskt influtit till Banken. Om hvardera af dessa icke upptagas till högre belopp än 1,700,000 R:dr, hvilket är särdeles lågt beräknadt, emedan erfarenheten visat, att bankovinsten i allmänhet kan beräknas till 1,800,000 R:dr, så har ju under samma tid, som Banken utbetalt den redan disponerade vinsten, 3,400,000 R:dr faktiskt influtit till Banken, så att vid 1867 års slut Banken fortfarande har att röra sig med ett öfverskott af samma belopp. Skulle Riksdagen besluta, att den vid 1865 års slut befintliga bankovinst skall innan 1868 års slut för Statsverkets behof användas, så må vi icke glömma, att innan 1868 års slut en ny bankovinst influtit i Bankens kassa och att således icke någon förändring i Bankens tillgångar uppstår. Jag erkänner gerna, att jag under vanliga förhållanden icke skulle hafva motsatt mig, att bankovinsten reserverades för Bankens egna ändamål, men under närvarande förhållanden kan jag icke tillstyrka det. Det är ingen obekant, att, äfven med den största sparsamhet och med inberäknande af 1865 års bankovinst, statsregleringen med svårighet går ihop. Om icke 1865 års vinst inberäknas bland statsverkets tillgångar, uppkommer en brist, hvilken måste fyllas antingen genom upplåning eller förhöjd beskattning, och jag hemställer, huruvida det ena eller andra af dessa sätt är lämpligt. Det är ju i själfva verket samma Svenska folk, som här i bankovinsten eger en tillgång till sin disposition, men på annat håll har utgifter att bestrida. Att nu icke medgifva, att bankovinsten får användas till bestridande af dessa utgifter af skäl att Banken behöfver utvidga sin rörelse, men på samma gång vara tvungen att genom upplåning eller förhöjd beskattning förskaffa sig medel till utgifternas bestridande; jag frågar, om det är något annat, än att genom upplåning eller förhöjd beskattning skaffa medel åt Banken att utvidga sin rörelse.

Hvad angår Bankens soliditet, så är den enligt min fulla öfvertygelse utom allt tvifvel, vore den det icke, så borde man i främsta rummet afsäga sig frukterna af densamma; men man borde dock disponera vinsten så, att affärsrörelsen deraf erhöles något gagn. Jag kan icke inse, huru Bankens förmåga att inlösa sina sedlar skulle kunna ökas, ifall bankovinsten utlemnades i form af lån. Vill man öka Bankens förmåga att inlösa sina sedlar, finnes det icke mera än tvänne alternativer att välja på; det ena att använda vinsten på det sätt, att man därför uppköper consols eller andra utländska valutor, som äro så beskaffade, att de när som helst kunna realiseras, och det andra till skenet mera radikalt, men endast till skenet, vore att bränna upp papperslapparne, ty då kunde man vara säker på, att de icke presenteras i vexelluckan. Jag fruktar dock, att tryggheten icke skulle räcka länge.

Hvad slutligen beträffar den af Utskottet föreslagna delningen af bankovinsten, så är jag fortfarande af den öfvertygelse, jag uttalat i

min reservation, eller att genom en sådan delning, hvarken i afseende på Bankens säkerhet eller till lättnad för lånerörelsen, någon ens nämnvärd fördel vunnos, i jemförelse med de stora olägenheter vid statsregleringens uppgörande, hvilka, i fall Utskottets förslag af Riksdagen godkändes, måste blifva en följd.

På dessa skäl anhåller jag om proposition derå, att hela det till jemna hundratusental uppgående belopp af 1865 års bankovinst, eller 1,800,000 R:dr, måtte till Riksgälds-kontoret öfverlemnas.

Herr Heijkensköld: Med Kammarens tillstånd var jag frånvarande från Riksdagen, då denna fråga förevar inom Utskottet, och jag har således icke haft tillfälle att förut instämma i Herr Malmstens reservation. Enligt min åsigt bör denna fråga betraktas från tvänne olika sidor, nemligen dels med afseende å Bankens förmåga att inlösa sina utelöpande sedlar med silfver, och dels med afseende på dess förmåga att tillfredsställa det begär efter lån, som gör sig gällande. I förra afseendet upplyser sednast församlade Revisorers berättelse, att Banken eger en metallisk kassa af 15,600,000 R:dr, hvilken jemte Bankens utstående fordringar bildar en tillgång af 100,608,400 R:dr, under det att dess skulder, dels i lånebanksskuld, och dels i sedelskuld endast utgör omkring 70,300,000 R:dr.

Om man hade så frisinnade åsigter, att man icke genom reglementerade föreskrifter stadgade, att Banken skall innehafva vissa silfvervalutor för att fullgöra sin förbindelse att inlösa sina sedlar med silfver, utan endast uppdroge åt Fullmäktige, att ombesörja, det Banken härutinnan kunde uppfylla sina förpligtelser, så är min öfvertygelse, att Banken skulle kunna utvidga sin lånerörelse. Det är nemligen alltid olämpligt att reglementera för penningars användande, ty penningar äro icke af den beskaffenhet, att de låta på något sätt tvinga sig. Ett dylikt förfarande inskränker Fullmäktiges rätt att röra sig, men man har ansett det vara nödvändigt för att betrygga allmänheten, och jag vill icke fästa mig dervid. Jag tror mig dock hafva visat, att bankovinsten icke behöfver bibehållas i Banken för att betrygga realisationen. Derefter blir frågan, huruvida bankovinsten behöfves för att utvidga Bankens lånerörelse. Jag har tagit del af den motion, Herr Leifrén väckte vid 1862 års riksdag, hvaraf synes, att, om en del af bankovinsten, jag vill minnas att motionären föreslår en million, årligen öfverlemnades till Banken, så skulle inom 40 år Bankens behållning kunna uppbringas till 100 millioner. Det är naturligt, att det vore en stor fördel för Banken, om så blefve förhållandet, men det synes som om Banken lika väl skulle kunna utvidga sin lånerörelse derigenom, att den lemnades fria händer att, på sätt den funne omständigheterna kräfva, bidraga till lättande af lånerörelsen i landet. De för Bankens lånerörelse disponerade tillgångarne utgöra 39,400,000 R:dr, hvartill kommer en summa af 11,770,000 R:dr, som Banken eger i obligationer. Det är naturligt, att dessa obligationer icke kunna begagnas för lånerörelsen, emedan de äro inlästa i Banken, men, om Banken erhöles tillstånd att realisera dem och, på sätt en talare föreslagit, dertfore inköpte Engelska consols, hvilka äro de säkraste papper i handelsverlden och variera högst med 3 procent, så kunde Banken,

innehafvande sådana dokumenter, öka sin sedelutgifning, hvarigenom lånerörelsen skulle kunna utvidgas och tillgången på lån, hvilka man nu vill etablera på den behållna bankovinsten, blifva större. Jag förmodar, att Riksdagen icke vill medgifva Banken denna frihet, men den skulle vara till stor fördel för banken, ty, om banken finge på consols, hvilka gå med endast 3 procents ränta, utgifva sedlar, kunde den derpå erhålla öfver 5 procent. Då kunde Banken blifva stärkt i sin lånerörelse och möjligen kunna, hvad man så gerna önskar, kommendera den allmänna lånerörelsen och blifva en husbonde öfver privatbankerna, hvilka man vid riksdagarne söker förqväfva, men som dock i landsorterna äro ganska väl upptagna och lemna industrien god hjälp. Om den nu upplupna bankovinsten användes till utvidgande af Bankens lånerörelse, skulle derigenom uppstå en lucka i statsregleringen, hvilken måste fyllas på ett eller annat sätt, d. v. s. att hela landet skulle få åtaga sig högre bevillning, för att lemna lån till den betryckta industrien. Man säger, att hufvudsakligast jordbruket är betryckt, men jag tror, att flera andra industrier äro lika betryckta, ehuru de icke klaga så mycket. Det är väl endast handtverkerierna, som för det närvarande icke hafva skäl att klaga, men jernhandteringen och andra industrier, som icke få sälja sina produkter, hafva lika mycket skäl att klaga öfver den nuvarande ställningen, som jordbrukarne. Skulle man emellan jordbruket och alla andra betryckta näringar dela dessa 1,800,000 R:dr, skulle man ändock icke kunna tillfredsställa någon, och jag anser derföre det icke vara skäl att öfverlemna dem till Banken, utan tillstyrker att de måtte ingå till Statsverket för att fylla dess behof.

Herr Schartau: Då frågan är att fatta beslut angående summor, torde det vara nödvändigt att först göra klar för sig dessa summors beskaffenhet. Den högt ärade förste talaren och reservanten synes, — jag vågar påstå det — icke hafva gjort sig full reda härför, då han i sin reservation och, såvidt jag fattade det, äfven i sitt mundtliga fördrag uppgifvit, att Riksbanken, utom grundfonden af 25 millioner R:dr, skulle ega ett öfverskott, hvilket, *äfven om 1865 års bankovinst från drages*, belöpte till mer än 5 millioner R:dr. Jemför man nu detta med Utskottets Betänkande, så måste ett fel på ettdera stället vara begånget. Utskottet säger nemligen: (pag. 4) att behållningen å bankovinsten för år 1863, utöfver hvad som erfordrades för grundfondens uppbäring till nyssnämnda belopp (nemligen 25 millioner), utgjorde omkring

omkring	R:dr 1,512,000
vinsten år 1864	» 1,922,000.
och vinsten år 1865	» 1,860,000.

Dessa poster, hvilka utgöra ett plus till grundfonden, uppgå tillhopa till omkring 5,295,000 R:dr. Den värde reservanten har nu, såsom jag nyss anförde, uppgifvit, att äfven med afdrag af 1865 års bankovinst, skulle i reservfonden finnas ett öfverskott af mera än 5 millioner R:dr. Borttager man då nämnda bankovinst från förberörda summa, så återstår endast 3,400,000 R:dr, men jag förmodar meningen vara att äfven inberäkna den vinst, som visserligen ännu ej är till beloppet känd, men dock alldeles gifven, eller den för år 1866, och om jag antager den till samma belopp, som 1865 års bankovinst, så återkomma vi till summan

af

af 5,295,000 R:dr. Utskottet har emellertid ej underlåtit erinra, att från denna summa ett ansenligt afdrag bör ske, enär såsom Utskottet säger, »Rikets sistslidna år församlade Ständer beslutat, att af den sedan 1863 års början upplupna bankovinst skulle under åren 1866 och 1867 till Riksgälds-kontoret aflemnas, med hälften under hvardera året, tillhoppa 3,400,000 R:dr». Frånräknas nu dessa redan disponerade 3,400,000 R:dr, så återstå ju endast 1,895,000 R:dr såsom behållning i Bankens reservfond. Det vore intressant, om jag kunde härutinnan blifva vederlagd, men jag tror det ej.

Jag har förutskickat dessa anmärkningar, emedan man bör vara ense om sjelfva utgångspunkten, och vill härefter öfvergå till frågan i öfrigt. Jag har varit motionär i ämnet, och, ehuru jag aldrig hyst illusioner om framgång för min motion, kan jag dock ej underlåta försvara, hvad jag anser vara riktigt. Motionen åsyftar ej, att bankovinsten skall spridas, utlånas till höger och venster, utan att den i första rummet skall reserveras för Bankens eget behof, eller, såsom jag i slutmeningen uttryckt mig, »användas för Bankens *egna ändamål* på det sätt, som säkrast öfverensstämmer med hufvudgrunderna för dess verksamhet och det allmännas väl.» Skulle åter ställningen inom landet blifva så lycklig, att man ej längre behöfde hysa några bekymmer för det nu så starka trycket å metalliska kassan, så skulle jag vilja använda bankovinsten på ett sätt, att landets näringar deraf kunde hemta någon must, någon kraft. Man har här gjort sig mycket besvär — och man har behöft det — för att ådagalägga att Bankens relativa styrka är vida större nu, än förut. Man har visat, att grundfonden är flera gånger större, än den var för 30 år sedan; detta är sannt, men man bör också taga i betraktande att för 30 år sedan voro förhållandena helt annorlunda, och tryckningen å den metalliska kassan relativt vida mindre. Riksbanken egde nemligen då icke dessa rivaler, dessa enskilda banker, hvilka befatta sig med enahanda rörelse, som Riksbanken, hvilka utgifva sedlar till sammanlagdt vida större belopp, och öfver hvilka Bankstyrelsen ej eger någon myndighet. Det var ett vackert testamente i afseende å värden af Bankens angelägenheter Rikets Ständer lemnade, då de vid en af de sista riksdagarne höjde grundfonden till 25 millioner R:dr, och det vore mycket att beklaga, om den nya Representationen började sin verksamhet på ett diametralt motsatt sätt. Man har äfven talat mycket om Bankens starka konsolidation. Det är en lycklig egenenskap att snart kunna glömma olyckliga tidsmoment, annars borde man ej hafva förgätit den alldeles icke aflägsna tid, då Bankstyrelsen hyste ganska stora bekymmer för Bankens ställning. Af revisorerens sista berättelse finna vi, att den metalliska kassan, hvilken ej får sjunka under 10,000,000 R:dr, i September månad år 1866 nedgått till 10,674,000 R:dr (jag vill ej fästa mig vid att Bankens silfver- och guldförråd här på platsen några gånger under sistslidet år till och med understigit det lagbestämda minimum), och detta torde visa, att Bankens relativa styrka ej är så stor, man velat påstå. Den metalliska kassan utgjorde, som sagdt, 10,674,000 R:dr; den uppsteg visserligen snart till 14,800,000 R:dr och detta tyckes vara en betydlig förökning. Ser man dock tillbaka på förflutna tider, finner man att en metallisk kassa af 15,000,000 R:dr ej är

mycket. Halfårsrapporterna öfver Bankens kassa under åren 1852—1862 utvisa, att denna under nämnda tid aldrig understigit 16,550,000 R:dr, och att den vid 1862 års slut utgjort 18 millioner R:dr. Förmodligen ansågo Rikets ständer denna kassa vara för låg och förmåddes deraf att höja grundfonden till 25 millioner R:dr; nu vill Riksdagen, vid en tidpunkt då kassan är vida lägre och då man fått nogsam erfarenhet om huru densamma kan blifva föremål för spekulationer, öka den påtryckning, för hvilken kassan i följd af nuvarande förhållanden måste vara utsatt. Jag kan ej opponera mig mot denna spekulation — all spekulation som är laglig är ock loflig, men jag kan ej vara belåten med att den metalliska kassan så småningom vandrar ur Riksbanken. Af dessa skäl finner jag mig föranlåten — ehuru med tveksamhet, då jag väl inser att mitt yrkande endast blir en from önskan — föreslå, att hela bankovinsten måtte reserveras för Bankens egna ändamål.

Herr Wallenberg: Den föreliggande frågan anser jag verkligen vara af den vikt, att man bör efter bästa förmåga söka utreda densamma, men jag skall dervid icke fördjupa mig i consols eller andra funderingar, hvilka tillhöra helt andra områden än detta och helt andra brancher af bankfrågan än denna. Jag skall försöka att följa den sats, som en utmärkt skriftställare i bankväsendet uttalat, att, om man icke kan göra en bankfråga så klar, att hvar och en begriper den, förstår man den icke själf. Nu är här fråga om bankovinstens användande. Vi hafva härvid att taga i betraktande Banko-reglementet, hvilket icke allenast lemnar föreskrifter för Bankstyrelsen, utan äfven innefattar instruktioner för denna riksdags Banko-Utskott. I 1:sta §:n af detta reglemente läser man: »Och bör Utskottet, i sammanhang med det förslag till reglering af Bankens låne- och kreditivörrelse, som Utskottet har att till Riksdagen afgifva, meddela yttrande och förslag om användande af den sedan 1865 års början upplupna bankovinst.» Huruledes har Utskottet fullgjort detta? Jag vill icke anmärka, att det icke skett i sammanhang med förslaget till lånerörelsens reglerande, ty dertill har särskildt tillstånd lemnats, men jag vill anmärka, att Utskottet talat endast om bankovinsten från 1865 års början till 1865 års slut. Vi skrifva likväl nu 1867, och jag kan icke förstå, hvarföre Utskottet icke talat om 1866 års bankovinst. Jag vet väl, att denna ännu icke är bestämd på öret, men med den stora tjenstemannapersonal, som finnes i Banken, borde bokslutet i denna inrättning kunnat vara uppgjort innan denna dag. Det förefaller mig alldeles klart, att, då vi nu stå på skiljövägen emellan den gamla perioden af riksdag hvart tredje år och den nya af sådan hvarje år, vi böra ställa så till, att vi kunna besluta öfver föregående årets bankovinst vid efterföljande riksdag. Som jag är öfvertygad om, att bankovinsten för år 1866 med ungefär 70,000 R:dr öfverstiger den för år 1865, så tager jag denna siffra till utgångspunkt. Jag sitter på Riksgälds-afdelningen af Stats-Utskottet och vet sålunda ganska väl, att Riksgälds-kontoret icke likasom vid föregående riksdagar har att glädja sig åt något öfverskott i sina tillgångar. Då sådana tunnös, kunde bankovinsten gerna få disponeras af Banken, men, då nu förhållandet är motsatt, då Riksgälds-kontorets ställning är sådan, att i den nu pågående statsregleringen förefinnes en brist af $7\frac{1}{2}$ million, då hem-

ställer jag, om det är rimligt att icke låta hela den befintliga bankovinsten före 1867 års slut ingå till Riksgälds-kontoret. Man har sagt, att denna vinst icke borde utbetalas från Banken förr, än en ny vinst uppstått. Detta var en nödvändig princip, så länge Bankens grundfond var så obetydlig, att vinsten måste tagas i beräkning för att gifva tillräcklig styrka åt Banken, men nu, då grundfonden är öfver 25 millioner, är förhållandet annorlunda, och det finnes ingen anledning att tala om Bankens bristande soliditet. När man talar om Bankens soliditet, får man icke endast fästa sig vid kassan för dagen, utan man måste äfven taga i betraktande Bankens öfriga tillgångar. Bankens kassa utgör för det närvarande öfver 16 millioner R:dr, men den eger dessutom 13 millioner R:dr i obligationer, af hvilka 5 millioner äro i Svenskt mynt, men de öfriga 8 millionerna fullt aktiva. Man har mycket ordat om Bankens svåra ställning sistlidne sommar; jag vill kalla den med dess rätta namn. Den bestod uti Fullmäktiges försigtighet att icke göra förlust på obligationsförsäljning, men icke kan man väl åberopa detta förhållande såsom skäl för nödvändigheten af att åt Banken öfverlemna den redan införtjenta bankovinsten, och jag kommer därför att yrka, att den från 1865 års slut upplupna bankovinsten måtte till Riksgälds-kontoret öfverlemnas inom 1867 års slut och den som uppstår under detta år inom 1868 års utgång. Den behöfves väl till utgifter, som komma att blifva oundvikliga, och jag får i detta afseende upplysa, att jernvägsbyggnadsstyrelsens anmält ett behof af 700,000 R:dr under innevarande år, hvilket måste bestridas, så vida icke arbetena skola afstanna. Jag vet mycket väl, att man icke behöfver behandla frågan annat än med afseende å den statsreglering, hvaröfver det tillkommer denna Riksdag att besluta, men jag vet också, att man för löpande året nödgats utassignera stora summor. Är det förståndigt att, då en bankovinst finnes, öka nödvändigheten för Riksgälds-kontoret att upplåna penningar? Kan någon visa, att bankovinsten är nödvändig för Bankens trygghet, skall jag tystna, men, kan man icke det, så tror jag, att man icke bör hindra Riksgälds-kontoret att taga hand om densamma. Om man bland Statens inkomster för år 1868 kunnat upptaga bevillningen för år 1867, hvilken icke inflyter förr än i Mars eller April 1868, så torde det vara ännu större skäl att bestrida en del af utgifterna under år 1868 med medel, som länge sedan influtit. Jag tror icke, att med denna fråga behöfver sammanblandas något tal om rivaler eller några andra här vidrörda frågor. En värd talare har sagt, att han önskade bankovinstens öfverlemnande till Banken, icke för lånerörelsens ökande, utan för Bankens ändamål, men jag måste bekänna, att detta förefaller mig alldeles oförklarligt, ty Bankens ändamål är väl att utlåna penningar; den kan väl icke vara sitt eget ändamål. Ehuru jag icke kan instämma i det slut, hvartill Utskottet kommit, uttalar dock Utskottet i sin motivering åsigtter, hvilka jag fullkomligt delar. Så säger Utskottet, »att det antager, att Riksdagen icke vill fatta något beslut, som har afseende på användandet af framdeles blifvande bankovinst, utan hädanefter såsom hittills inskränker sig till den vinst, som redan till Banken ingått»; vidare, att Utskottet »i öfverensstämmelse med föreskriften i Utskottets instruktion, enligt hvilken Utskottet endast har att yttra sig angående den sedan 1865 års början upplupna vinst» etc., samt att Utskottet »jemväl förut-

sättande att Riksdagen icke finner rådligt frågå den hittills följda grundsatsen att disponera allenast öfver den del af influten vinst, som är till beloppet känd etc. Likaledes instämmer jag med Utskottet deruti, att af den upplupna bankovinsten icke mera än 1,800,000 R:dr böra disponeras, utan de återstående 60,000 R:dr öfverföras till 1866 års vinst- och förlust-konto. Vål har jag uti Banko-reglementet sett ett stadgande derom, att Banken bör gifva styrka åt myntvärdet, men deremot har jag aldrig hört omtalas Bankens skyldighet att bibehålla myntvärdet, såsom Utskottet i Betänkandet uttrycker sig, utan måste jag anse detta uttryck tillhöra ett föräldrads språkbruk. Med anledning af hvad åtskillige talare yttrat om Bankens behållning i reservfonden af 5 millioner R:dr, får jag fästa uppmärksamheten derpå, att enligt Banko-reglementet till densamma under 1867 skola inflyta 207,000 R:dr från Filial-banken i Sundsvall, 435,000 R:dr från den i Nyköping, 390,000 R:dr från den i Örebro samt 400,000 R:dr från Allmänna hypotheks-banken, äfvensom under år 1868 från Helsingborgs, Borås, Calmar, Carlshamns, Uddevallas och Hernösands Filial-banker, hvilka börjat sin verksamhet 1858, 2,200,000 R:dr.

En värd talare har yttrat, att hans afsigt icke vore att öka lånefonden och jag inskränker mig till att förklara, att min afsigt icke är att minska densamma och att detta icke kommer att inträffa, derest det förslag, jag härmed tager mig friheten framställa, af Riksdagen antages.

Jag får på dessa skäl anhålla, att Herr Grefven och Talmannen behagade framställa proposition derå att — — — — —

Friherre Silfverschiöld: Om man betraktar förevarande fråga i dess största allmänhet, synes den kunna uppfattas sålunda: skola vi för bestridande af Statsverkets behof, hvilka, såsom hvar och en känner, kräfva särskilda uppoffringar, ålägga en ökad beskattning, eller skola vi för detta ändamål begagna oss af de tillgångar, vi ega i upplupen bankovinst? Vore förhållandena sådana, att Banken verkligen vore i behof af denna bankovinst, skulle det kunna ifrågasättas, huruvida den ej borde användas för Bankens egna ändamål, men då meningarne nu tyckas vara temligen ense derom, att något sådant behof ej förefinnes, så synes det mig vara en absurd idé att öfverlemnas denna vinst till Banken, och i följd deraf nödgas öka den allmänna bevillningen endast för att hjälpa de lånesökande. Jag tror sålunda, att Riksdagen handlar fullkomligt riktigt och bevakar sina principalers, Svenska folkets bästa, om den använder bankovinsten till betäckande af Svenska folkets behof, till minskande af dess utgifter.

I afsende å 1866 års bankovinst delar jag helt och hållet de af en föregående talare uttryckta åsigter, eller att äfven denna bör stå till Riksdagens disposition. Af Banko-Utskottets instruktion följer ingalunda, att detta Utskott skall sysselsätta sig endast med 1865 års bankovinst. Der säges tvärtom, att Utskottet skall föreslå användandet af den *upplupna* bankovinsten, och bankovinsten för 1866 måtte väl vara upplupen nu, då vi skrifa 1867. Jag föreslår sålunda, att 1865 och 1866 årens bankovinster måtte öfverlemnas till Riksgälds-kontoret att utgå,

hvardera med ett jemnt belopp af 1,800,000 R:dr, den förra innan 1867 och den sednare innan 1868 års utgång.

Friherre Raab, Carl Adam: De många motioner, hvilka afgifvits angående bankovinstens användande, visa huru de olika intressena anmäla sig för att erhålla hvar sin del af denna vinst. Undersöker man dessa motioners anda och mening, så kunna de indelas i tre klasser: den första åsyftande att använda bankovinsten till Bankens konsoliderande; den andra till Statsverkets behof; och den tredje till industriens understöd. Hvad den första af dessa klasser angår, så är frågan om Bankens konsolidering en vigtig och angelägen sak. Vi veta alla, att vår handelsväg lutar ofta till vår skada, och då åstadkommer svåra känningar för Riksbanken; vi veta ock, att, om tiderna skulle blifva värre, så skulle en påtryckning på privatbankerna uppstå, hvilken ovillkorligen skulle återverka på Riksbanken. Det är således af yttersta vikt, att Banken konsoliderar sig; men jag tror dock ej, att det för närvarande är nödvändigt, att bankovinsten dertill användes. Kunde man, på sätt här föreslagits, för densamma inköpa goda utländska, lätt realisabla papper och medgifve man derefter Banken en ökad sedelemission, så skulle derigenom såväl åstadkommas en afgjord lättnad för allmänna rörelsen, som ock Banken erhålla möjlighet att mera inverka på allmänna penningeförhållanden, än den för närvarande kan, men då någon motion i detta syfte ej väckts, vill jag ej vidare uppehålla mig vid detta förslag.

Beträffande den andra klassen af motioner, eller de, som önska använda bankovinsten för Statens behof, så är detta ett sätt, hvilket, jag medgifver det, har häfd för sig. Vid många föregående riksdagar har man till Staten öfverlemnadt öfverskotten från Banken, och detta ej blott under tiden, då, såsom för närvarande är fallet, statsbrist stått för dörren, utan äfven när Statens finanser befunnits fullt tillfredsställande. För min del kan jag dock ej anse riktigt, att Banken är en nödhjelpsanstalt för Staten.

Fästa vi oss slutligen vid tredje klassen af motioner, de, som afse att med bankovinsten understödja industrien, så har äfven detta sätt häfd för sig. 1668 års Banko-reglemente stadgar nemligen i detta afseende alldeles detsamma som det nu gällande af år 1866, eller att Bankoverkets föremål är i egenskap af lånebank »att — på dragliga vilkor, emot fullgod säkerhet, biträda lånebehöfvande med understöd och sålunda, till befordrande af handels och alla nyttiga näringars uppkomst och förkofran, förebygga ocker.» Vi hafva äfven på sednare tider begagnat denna method. I Banken finnes ett kreditiv om 2 millioner R:dr medgifvet åt manufakturerna, och man har äfvenledes understött jordbruket med ganska stora summor, ända till 9 millioner R:dr. För några riksdagar sedan, då man ansåg hypotheks-banken hafva kommit till sitt flor, indrogs den för jordbrukarne afsedda lånefond, och dessa hafva således i närvarande ögonblick ej ett enda fastighetslån i Riksbanken. Är det med rättvisa och billighet öfverensstämmande att så förfara mot landets viktigaste näring? Detta är ock anledningen, hvarföre jag motionerat, att en million årligen af bankovinsten måtte i sex år, för motsvarande Allmänna hypotheks-bankens obligationer, till den sistnämnda öfverlemnas. Detta är visserligen icke mycket, då i ifrågavarande bank

för närvarande ligga låneansökningar för nära 30 millioner R:dr, men det bör dock något minska den allmänna förlägenheten. För öfrigt är syftet med min motion äfven ett annat, det nemligen att söka bana väg för ett inhemskt fondsystem. Utskottet har emellertid icke fäst något afseende vid min motion, och får jag af denna anledning yrka, att Betänkandet måtte till Utskottet återremitteras.

Herr Malmsten: Med anledning af den anmärkning, som blifvit framställd mot min reservation, får jag upplysa, att deri verkligen insmugit sig ett fel, hvilket består deruti, att en *femma* står i stället för en *trea*.

Friherre von Schwerin: I afseende å bankfrågor står Sverige i ett helt annat förhållande än andra länder, i det att Sverige är det enda land, som har en statsbank, hvarmed är förenad den dubbla skyldigheten att dels upprätthålla värdet å de sedlar, som för mynt utgifvas, och dels tillse, att den vinst, som skördas af det allmänna, äfven tillfaller det allmänna. I andra länder är lånerörelsen enskild, hos oss står den i förhållande till Staten. Under sådana omständigheter anser jag det vara rätt, att en del af hvad näringarne gifvit Staten äfven återgår till näringarne, och det synes mig som om Utskottet i detta fall träffat en riktig proportion. Vi veta, att Statens behof äro stora, och att, om de icke kunna fyllas genom bankovinsten, de måste fyllas genom ökad bevillning. Man har sagt, att denna summa af 800,000 R:dr, som, enligt Utskottets förslag, skulle öfverlemnas till Banken, är för obetydlig för att kunna användas till inköp af obligationer, och jag medgifver, att den för en gång icke betyder något, men den skulle dock använd kunna blifva till mycket gagn, om den användes på det sätt, Herr Mannerskantz föreslagit, eller till bildande af en fond, som hufvudsakligen borde användas att befordra omloppet af på jordfastighets-hypothek grundade obligationer. I ett kapitalfattigt land kan man ersätta kapitalbristen genom ett hastigt omlopp af kapitalet. Hos oss finnes ingenting åtgjordt härför, här finnes ingen obligationshandel, men om de 800,000 R:dr, som äro föreslagna att öfverlemnas till Banken, användas till upprättande af en obligationshandel, af ett inhemskt fondsystem, så skulle, äfven om i början någon förlust uppstode, dock i framtiden en mycket stor vinst deraf uppkomma. Ett inom landet användt kapital har den skilnad mot ett i utlandet lånadt sådant, att räntorna verka ständigt; de verktyg, jag använder i dag, nyttjas hos grannen i morgon. Den fondbörs, som finnes inrättad här i staden, har visat ett fördelaktigt inflytande på rörelsen och, om den på ett förståndigt sätt underhjelptes med en fond af 800,000 R:dr, skulle resultaten säkerligen blifva ännu bättre. Att deremot fastläsa dessa penningar i obligationer, vore detsamma som att bortkasta dem. Det är en sanning, att ofta indirekt hjälp är bättre än direkt, och så är äfven förhållandet i detta fall. Om vi kunde få kapitalen rörliga och omsättliga, kunde vi hjälpa oss med ganska litet; då kunde liqvider ske och bekymren upphöra. Jag tror det vara skäl att behjerta de ord, jag nu sagt, och låta Banken för sitt eget ändamål behålla 800,000 R:dr af den upplupna bankovinsten. En talare har yttrat, att Banken borde uppköpa Engelska

consols. Jag har under föregående riksdagar någon gång hört denna sats uppdyka, men jag har alltid förundrat mig deröfver. De som förmoda, att vi för våra banksedlar kunna uppköpa utländska statspapper, hafva icke gjort sig reda för beskaffenheten af vår bankrörelse. Då vi sakna klingande mynt och göra våra liqvider med riksbanks-papper eller, hvad som är ännu sämre, med privatbanksappar, är det klart, att vi icke kunna uppköpa utländska statspapper, ty sådana skulder betalas med det i utlandet gängbara myntet, hvilket af oss endast åtkommes genom annan reel valuta, och om sådan felas, genom det i Riksbanken befintliga silfver. Och derpå finnes ej öfverflöd.

Jag får vördsamt anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Nordström: Till de för öfverlåtande af ifrågavarande bankovinst till Statsverkets disposition anförda skäl, utbeder jag mig att få tillägga några andra. Under de flera riksdagar, i hvilka jag haft den äran att taga del, hafva alltid starka meningstrider rörande denna fråga förekommit, i thy, att en del likasom nu velat accumulera bankovinsterna i Banken, dels till förstärkande af dess förmåga att upprätthålla realisationen, eller för att konsolidera den, såsom man plägar säga, dels för lånerörelsens förstärkande, och åter en annan del velat använda dessa vinster såsom bidrag till statsutgiftsbehovens fyllande. För min del omfattar äfven jag den sednare meningen.

Riksbankens sedelutgifningsrätt är, såsom hvar man vet, begränsad till trettio millioner R:dr utöfver det belopp, som motsvarar hvad såsom metallisk kassa får anses. Allt hvad af Riksbankens sedlar utgår i rörelsen måste således vara inberäknadt uti, eller utgöra en del af nu nämnda maximum för utelöpande sedelstocken. Om således Riksbanken till Riksgälds-kontoret öfverlemnar ifrågavarande bankovinst för år 1865 med 1,800,000 R:dr, återstå för dess egen rörelse 28,200,000 R:dr utöfver det belopp, som balanseras af metalliska kassan. Utgifver Riksbanken samma vinstbelopp sjelf på andra håll, såsom exempelvis, enligt hvad man äfven ifrågasatt, för uppköp af räntebärande obligationer till förstärkande af sin grundfond, blir dock resultatet detsamma.

Häraf följer, hvad Riksbankens lånerörelse angår, att densamma, som äfven genom *reservfonden* kan förstärkas, kan bibehållas vid samma kraft, ehvad ifrågavarande bankovinst öfverlåtes till Riksgälds-kontoret, eller placeras i obligationer, eller ställes till disposition för hvilket annat ändamål som helst. Skulle åter bankovinsterna år efter år accumuleras i Bankens hvalf, för att der ligga räntelösa, blefve effekten deraf densamma, som om de tillintetgjordes; men dertill skulle man dock slutligen komma, enär utelöpande sedelstocken icke får öfverstiga det fastställda maximum.

Beträffande åter Riksbankens säkerhet i afseende å dess metalliska kassa och deraf beroende förmåga att upprätthålla sedelinvexlingen, anvisar 11 § i Banko-reglementet de åtgärder, som skola vidtagas, derest något äfventyr i detta hänseende vore att befara, och härtill kommer dessutom, att Riksbankens så kallade *grundfond*, hvilken för det närvarande uppgår till 25 millioner R:dr och dervid skall uppehållas, äfven för detta ändamål är disponibel. För realisationens säkerhet kan således icke heller bankovinsternas accumulering anses vara ett behof.

Vid stora finansiella kriser, då cirkulationen för någon tid kunde hemta någon hjälp af ett större rörelsekapital än eljest, utgör sedelstockens ofta nämnda maximum äfvenså för Riksbanken ett hinder att medlande träda emellan, för att genom utvidgad verksamhet i den ena eller andra af sina rörelsegrenar söka i någon mån afböja krisernas följder. Tvärtom; sjelfva kombinationen af de förhållanden, hvari sedelstockens maximum och metalliska kassan äro till hvarandra ställda, påkallar vid sådana tillfällen och tider större försigtighet och återhållsamhet vid sedelemmissionen än eljest, och detta särskildt derföre, att största delen af cirkulerande penningekapitalet hos oss består af bank-sedlar, till och med af högst små och obetydliga valörer, och deremot till en ganska ringa del af metalliskt mynt. Men för att kunna rätt bedöma en sedelbanks behof af större eller mindre metallisk kassa, bör man dervid taga i öfvervägande icke blott denna banks egen ställning och rörelse, utan ock massan af den metalliska valuta, som cirkulerar inom landet och dennas förhållande till landets behof. Ju större denna cirkulerande metalliska valuta är, desto mindre behöfver en sedelutgifvande bank hålla deraf förvaradt hos sig, emedan den då lättare kan vid kritiska tillfällen deraf förskaffa sig hvad den behöfver.

Jag tillåter mig att i detta hänseende nämna några ord om Englands Bank och Frankrikes Bank.

Enligt sakkunnige mäns beräkningar uppskattas den metalliska penningestocken i England till omkring 1,500 millioner (= 1½ milliard) francs (= 60 millioner £ St.). I Frankrike deremot beräknas metalliska valutan uppgå till omkring fem milliarder francs (= 200 millioner £ St.). Enligt bankakten af år 1844 är dessutom Englands Bank berättigad att utöfver sin metalliska kassa utfärda banknoter eller sedlar till ett belopp af 14½ millioner £ St., hvilket under vissa, i bankakten bestämda förutsättningar kan blifva ökad, och nu läser uppgå till 15¼ million. För Frankrikes Bank deremot är något maximum för dess sedelutgifning icke bestämdt; men den metalliska kassa, denna bank under vanliga förhållanden innehar, uppgår till omkring 400 millioner francs, eller en tolfedel af hela den summa, hvartill den metalliska penningestocken i Frankrike uppskattas, och hvilken tolfedel skulle motsvara en fjerdedel af det belopp, den metalliska cirkulationen i England anses utgöra. Emellertid är det ett i hög grad märkvärdigt historiskt fenomen, att, i afseende å krediteirkulationen, i England fluktuationerna äro större och mångfaldigare än i Frankrike, ja, att verkliga pekuniära kriser i det förra landet inträffat, som på det sednare haft jemförelsevis ringa inverkan. I England är det icke hufvudbanken, som i första rummet håller handeln och industrien tillhanda erforderliga medel; sådant ombesörjes företrädesvis, utom af bankirerne, af de många bankbolag, eller jointstock-banks, som der existera, och äfven innehafva sedelutgifningsrätt, dock till ett för alla tillsammans begränsadt belopp af 16 millioner £ St. Vexlar och andra kreditpapper underhålla till största delen krediteirkulationen, och dertill komma de storartade omedelbara afräkningsliqvider, som hvarje vecka i Clearinghouse försiggå; men förtroendet till alla dessa kreditpapper beror dock i väsendtlig mån af förtroendet till hufvudbanken och dess förmåga att upprätthålla penningevärdet.

Banksedlar och andra i cirkulationen förekommande kreditpapper hafva emellertid det gemensamma, att de, så länge de åtnjuta fullt förtroende, från rörelsen aflägna den metalliska penningstocken — jag talar ej nu om minuthandeln — och, om denna jemförelsevis redan i sig sjelf icke är särdeles stor inom landet, blir hvarje betydligare, om än öfvergående förändring deri så mycket mera kännbar. En export från England af 8 å 10 millioner £ St. för inköp af ull, viktualier och dylikt, kan således ej undgå att betydligt inverka på vixelkursen och diskonto, under det att effekten i Frankrike af en dylik åtgärd skulle blifva relativt ganska litet kännbar; enär nämnda belopp i England utgör omkring en sjettedel af den beräknade metalliska penningstocken, men endast omkring en tjugufjerdedel i Frankrike, hvars Bank dessutom kan utan svårighet från den inhemska metalliska penningstocken öka sina tillgångar i fall af behof. En blick på nyaste tiders företeelser är ock i detta afseende ganska upplysande. Sedan tillkomsten af 1844 års bankakt har England haft tre stora och flere mindre finansiella kriser att genomgå: de förra 1847, 1857 och 1866. Penningstocken i England, äfven då deruti inräknas banknoternas belopp, har vid sådana tillfällen visat sig vara otillräcklig. Kriserna gafvo sig tillkänna genom stegrad ränta och bankdiskonto, som tidtals från 4 å 5 uppgick ända till 10 procent, och medlen att söka afhjelpa krisen voro suspension af den § i bankakten, som begränsade hufvudbankens sedel-emissionsrätt till visst belopp, samt införskrifning af metalliska valutor från utrikes ort. Båda verkade; men synnerligen anmärkningsvärdt är, att den bank, som förnämligast kunde försträcka de behöfliga metalliska valutorna, var Frankrikes Bank, i anseende till den relativt mycket betydligare metalliska penningstock, som i detta land är i allmän cirkulation och utan olägenhet möjliggör sådana förstärkningar. Sedan sin stiftelse år 1803 har för öfrigt Frankrikes Bank endast en gång måst för en kort tid stoppa; och detta skedde det med politisk omstörtning hotande året 1848.

Ehuru det nu i korthet anförda endast innehåller antydningar, vill jag dock, så lärorikt ämnet än vore, vid detta tillfälle ej gå längre in deri. Det torde dock äfven härigenom blifva klart, huru olika vår Riksbanks ställning är, jemförd med nämnda två bankers. Hos oss är den metalliska valutan, då man afräknar det i Riksbankens hvalf eller under dess hand befintliga måttliga quantum, särdeles obetydlig; och så stor är vanans magt, att till och med afskaffandet af våra *en Riksdalers* banksedlar, hvilka nu representera en valör af öfver 4 millioner R:dr, utan tvifvel skulle möta ganska starkt motstånd, om sådant nu blefve satt ifråga. Den allra största delen af den i landet cirkulerande penningmassan består sålunda hos oss af sedlar, och under tider af finansielt betryck skulle vid sådant förhållande alltså den utväg, man vid de stora kriserna i England vidtagit, nemligen att utsträcka hufvudbankens sedelutgifningsrätt utöfver den normala, icke kunna i en eller annan form användas, utan att sätta hela den s. k. realisatio-nen i fara. Återhållsamhet i detta hänseende blir tvärtom här en nödvändighet, och man skulle vid sådana förhållanden af accumulerade bankvinster icke kunna draga gagn.

Friherre Bildt: I den fråga, som nu är föremål för öfverläggningen, har redan så mycket tänkvärdt blifvit yttradt, att jag endast med några få ord ber att få uttala min åsigt i ämnet. Jag vill bemöta några irriga föreställningar, som lätt kunna föra diskussionen och tankarne på sidan om saken. Här är sagdt, att Banken icke finge betraktas som en nödhjelpskassa för Staten, utan att dess öfverskott borde användas till näringarnes upphjelpande. Är icke Banken en institution, som tillhör Svenska folket, som af detta folk blifvit grundad på en fond af 25 eller kanske rättare, 30 millioner R:dr? Sådant har skett för att uppfylla vissa ändamål, nemligen först att förekomma tvångskurs, som kunde vara farlig för eganderätten, och sedan för att understödja näringarne. Man har nu sagt, att Banken, för sin egen skull, skulle behöfva en ytterligare beskattning af Svenska folket. Det är ådagalagdt, att en sådan konsolidering icke behöfves, och nog vore det besynnerligt om en institution, som eger 25 millioner R:dr och har rättighet att utgifva sedlar till ett belopp af 30 millioner R:dr, skulle komma i sådan förlägenhet. Jag har genomläst berättelsen om Bankens sista revision, för att få anledning till ett omdöme, huru den är förvaltd, och jag har deraf erhållit en viss känsla af trygghet. En talare har nyss uppgifvit Bankens silfverfond till 16 millioner; dertill kommer ytterligare 8 millioner, hvilket tillsammans gör 24 millioner, som kunna realiseras. Den sista veckorapporten visar, att de utelöpande sedlarne utgöra 24 millioner R:dr, och sålunda synas dessa belopp motväga hvarandra. Nu säger man äfven, att icke Banken, men i stället näringarne behöfva dessa medel. Huru äro dessa behandlade af den institution, som eger rättighet att utgifva sedlar till ett belopp af 30 millioner? Banken har rört sig med en summa af 45 millioner och derpå haft en behållning af endast 1,800,000 R:dr, det vill säga endast 4 procent. Mig synes således, att den del af Svenska folket, som icke lånar i Banken, skattar till dem, som låna der mot billigare pris än på något annat ställe.

Det synes mig besynnerligt, att man vill förneka Svenska Staten att för sina behof använda bankovinsten, och vill att Banken skall behålla sina medel för utlåning, under det bevillningen måste ökas för att fylla behofven. Och denna ökning uppgår till två tredjedelar af den nuvarande bevillningens belopp, som Svenska folket alltså måste betala. Man kan då på debetsedlarne kalla detta: en skatt för att öka bankens lånefond. Jag anser detta vara en beklaglig väg, då vi hafva en statsbrist på flera millioner, som måste betäckas.

Åtskilliga satsar äro äfven framkastade om fördelarne af en obliationshandel. Jag vill icke bestrida dessa; men jag hemställer om det är skäl att åstadkomma en sådan handel genom ökad beskattning.

Frågan är endast, om Staten, såsom egare till Banken, bör efterskänka sin rätt till vinsten. Staten kan icke göra det, emedan den är i behof af denna vinst. Jag önskar därför att vinsten måtte öfverlemnas för att användas till minskning af den brist, som redan finnes; och jag skulle äfven vilja understödja förslaget att icke blott 1865, utan äfven 1866 års bankovinst måtte härtill användas. Men om man anser, att förhållandet med 1866 års vinst icke är tillräckligt utredt, så förklarar jag mig med den siste talaren i yrkandet om återremiss, för att på det sätt framgång måtte beredas åt ofvannämnda förslag.

Herr Hejkenskjöld: Då jag förra gången hade ordet, talade jag om behovet att öfverlemna bankovinsten till Staten. Jag är nu förekommen af den siste värde talaren genom hans upplysning att vinstens bibehållande för Banken skulle föröka bevillningen med två tredjedelar af dess nuvarande belopp. Jag vill endast med några få ord besvara några föregående talares yttranden. En talare har sagt, att vinsten borde bibehållas för att förekomma den påtryckning, som privatbankerna kunde utföra på Riksbanken. Jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att sedlar äro utgifna till ett belopp af 24 millioner, deraf 10 millioner ligga i de enskilda bankerna. Återstå således 14 millioner, som äro utelöpande; och då den metalliska kassan är 16 millioner, så synes någon fara deraf icke kunna uppstå. En annan talare har klandrat, att icke 1866 års bankovinst är upptagen i beräkningen. Vid början af riksdagen klandrades Stats-Utskottet derföre att 1866 års bevillning blifvit disponerad; nu klandras Banko-Utskottet derföre, att samma års bankovinst *icke* blifvit beräknad. Hvilket är då det rätta? Bankovinsten är icke borta och 1868 blir också riksdag, då det torde blifva godt att finna denna besparing. Vidare är det sagt, att vinsten borde besparas för att användas till ökade lån åt jordbruket. Hypotheksbanken har 3 millioner obligationer, som äro afsedda för detta ändamål, och 6 millioner äro anslagna till diskontrörelse och utlemnade till jordbrukare. Detta tyckes vara nog. En talare har sagt, att för dessa papperslappar får man icke silfver. Det förundrar mig, att han icke känner, att för dessa lappar köper man vaxlar, mot hvilka man kan indraga silfver.

På grund häraf anhåller jag om afslag å Utskottets Betänkande, och tillstyrker bifall till det i en reservation framställda förslaget att 1,800,000 R:dr måtte till Riksgälds-kontoret öfverlemnas.

Herr Nordenfelt, Enar Wilhelm: Ämnet är betraktadt från så många sidor, att något nytt knappast kan vara att tillägga. Jag vill derföre endast tillkännage, att jag instämmer i den af Friherre Bildt uttalade åsigt, att då Banken tillhör Svenska folket, som har att tillse det Statens behof blifva fyllda, så är det klart, att, om folket icke använder tillgångarne från Banken, så måste det anskaffa sådana från annat håll; och hvad som gömmes i den ena fickan, måste således tagas ur den andra. Då man icke kan påstå, att Bankens affärer behöfva konsolideras, anser jag det icke vara skäl att för Bankens räkning bibehålla vinsten; och jag instämmer alltså i förslaget att 1865 års bankovinst måtte under år 1867, och 1866 års vinst under år 1868 till Riksgälds-kontoret för Statens allmänna behof aflemnas.

Friherre Tersmeden: I början af Banko-reglementet finnes ett gammalt stadgande, som tydligen visar, att det alltid varit meningen, att bankovinsten skulle till Staten öfverlemnas. Om vi se efter huru de senaste Riksdagarne derom beslutat, så finna vi, att för hvarje gång nästan hela vinsten blifvit för Statens behof disponerad, och detta under tider, då Bankens ställning icke varit så lysande som nu. Om någon större del af vinsten skulle för Bankens räkning reserveras, hvartill skulle den då användas? Det måste vara antingen till utvidgning af lånerörelsen, eller till uppköp af obligationer. I det förra fallet bere-

der man endast ett ökadtt tillfälle att låna penningar, och i det andra fallet kan visserligen mera silfver anskaffas, men vi veta, att Banken redan nu har tillräckligt deraf. Det har blifvit yrkadt, att Riksdagen skulle disponera icke blott 1865 års, utan äfven 1866 års bankovinst; och man har klandrat Utskottet derföre, att det icke tagit äfven denna sednare i beräkning. Orsaken har varit att 1866 års vinst ännu icke är till siffran känd, och Utskottet har icke velat föreslå denna Riksdag att gå nästa Riksdag i förväg. Men nekas kan icke, att Riksdagen väl kunde disponera denna vinst, då sista Riksdag beslutat endast om två års vinst i stället för tre, och nästa Riksdag i alla händelser har 1867 års vinst att disponera. Under nuvarande förhållanden bör man göra hvad man kan för att anskaffa medel; och detta kan icke sägas vara att gå in på andra tidens rättigheter. Herr Wallenberg har i slutet af sitt anförande föreslagit, att föreskrift skulle lemnas derom, att Bankens räkenskaper för hvarje år borde vara afslutade till den 15 Mars derpå följande år. Jag delar denna åsigt, men jag hemställer om det vore lämpligt att denna föreskrift lemnades af Riksdagen.

Grefve Hamilton, Henning: Under en nära trettioårig riksdagsverksamhet har jag aldrig yttrat mig i någon bankfråga förr än under sista plenum, då jag begärde en upplysning, som jag icke fick. Jag vill icke heller nu ingå i någon längre undersökning af frågan, utan har endast velat yttra, att, ehuru jag hyser den största aktning för de åtgärder, man velat vidtaga för att betrygga Bankens ställning, så, då jag af Utskottets Betänkande erfarit, att Banken icke är i behof af sin vinst, och jag väl känner att Riksgälds-kontoret kan använda den, skulle jag vilja tillstyrka bankovinstens öfverlemnande till detta sistnämnda verk. Men då jag här hört upplysningar, som gjort mig tvekan- de å ena sidan för Bankens, och å andra sidan för Riksgälds-kontorets ställning, så vågar jag, på det vi måtte hinna närmare betänka saken, anhålla att Utlåtandet måtte till Utskottet återremitteras.

Herr Wærn: Under den långa diskussionen anser jag frågan om behovet af Bankens konsolidering vara så utredd, att jag derom icke vill vidare yttra mig. Hvad åter angår, att den vinst, som blifvit gjord på näringarne, borde till dem återgå, så ber jag att få erinra, att de medel, som lemnas till Statens behof, likaledes komma näringarne till god, nemligen dels direkte, genom de betydliga uppköp af en mängd varor och materialier, som Staten gör, dels indirekte och, det oakadt i ännu väsendtligare mån, genom stora anslag och lån till s. k. allmänna arbeten, d. v. s. jernvägar, kanaler, vägförbättringar etc., samt tekniska skolor, navigationsskolor, befrämjande af handel, jordbruk, bergsbruk etc. Det skulle visserligen mycket underlätta skatternas inbetalande, om bankovinsten användes till lånefondernas förstärkande; men detta underlättande kunde dock icke gå längre än, om hvar och en skattskyldig anvisades att lyfta sin andel af beloppet i Banken, för att derefter inbetala det till Statskontoret. Jag hemställer dock om icke detta skulle bli en kostbar omväg, och om icke det aldrr enklaste sätt, att vinna nämnda yttersta medel till de skattskyldiges underlättande, vore just detsamma, som nu blifvit föreslaget, eller att bankovinsten

direkt öfverlemnades till Statsverket. Det är klart att, om Statsverket icke erhåller dessa medel, måste det skuldsätta sig; men då vår kredit är i så hög grad rubbad, som nu tyvärr är förhållandet, är det högst angeläget, att vi icke nu söka nya utländska lån, och böra vi äfven på allt sätt söka minska behovet af inhemsk skuldsättning; ty affärlifvet skulle lida mer af den ökade konkurrens, Staten såsom låntagare skulle göra andra lånesökande, än om bankovinsten på det föreslagna sättet användes. Jag hade hoppats, att, då ordföranden för Riksgäldsfullmäktige hade ordet, han skulle upplysa, om Riksgälds-kontoret behöfver dessa medel för innevarande år. En återremiss af frågan synes mig vara utan ändamål, ty Banko-Utskottet kan icke lemna en sådan upplysning; det skulle vara Stats-Utskottet. Jag anser det dock vara omöjligt, att förhållandet skulle så hafva ändrat sig, sedan Fullmäktige i Riksgälds-kontoret afgåfvit sin berättelse till Riksdagen, att icke medlen behöfdes. Återstår då frågan, om Banken kan lemna dem. Med den kännedom vi hafva om Bankens goda ställning, anser jag att den utan svårighet kan göra det. Sedan detta blifvit utredt och då Banko-Utskottets ordförande, som väl känner saken, icke funnit något hinder för att antaga Herr Wallenbergs förslag, så synes mig, att vi hafva all anledning att bifalla detsamma. Skulle Kammaren dock, beträffande 2:dra punkten, om räknenskapernas afslutande till den 15 Mars, anse att Banko-Utskottet deröfver borde yttra sig, kan jag likväl icke inse, att denna punkts remitterande till Utskottet behöfver förhindra antagandet af förslaget 1:sta punkt. För min del anhåller jag om bifall till förslaget i dess helhet.

Herr Tornerhjelm: Denna fråga inskränker sig till: hvad är nyttigt för det allmänna, för samhället? Jag tror det är, att göra vår Riksbank så stark, som möjligt. Man talar om att snart skall det stadium inträffa, då utomordentliga åtgärder måste vidtagas för att rädda Banken. Den slutsatsen är då naturlig, att något bör göras för att konsolidera Banken. Det förslag har blifvit framställt, att af 1865 års bankovinst 800,000 R:dr måtte få för Bankens egna ändamål användas. Om meningen vore, att med denna lilla summa öka lånerörelsen, då skulle jag anse det vara ändamålslost, ty dertill är den för obetydlig; men på annat sätt använda, hvilket Bankstyrelsen väl förstår, tror jag att dessa medel kunna utöfva en välgörande inverkan. Om, t. ex., dessa 800,000 R:dr användas till att inköpa våra obligationer, då de stå lågt och säljas med förlust, skulle det vara af stor nytta och ett förnuftigt sätt att gå tillväga.

Jag vill nu betrakta frågan från dess andra sida. Man säger att denna summa, om den öfverlemnades till Statsverket, skulle minska den direkta bevillningen. Det är visserligen sannt; men hvar och en, som betalar skatt, kunde dock icke hafva någon stor direkt fördel af detta lilla tillskott; den indirekta fördelen, om medlen användas för Bankens behof, vore mycket större. Jag för min del skulle gerna underkasta mig denna lilla uppoffring för vissheten att Bankens ställning vore säkrare. Det bästa sättet att komma till ett godt resultat är att hushålla. Men huru vi räkna, komma vi dock till ett deficit, som uppgår till millioner. Skall detta betäckas genom skatter? Vi måste svara:

nej. Då återstår den enda utvägen, att låna; jag hoppas det skall bli inom landet, ty det vore oklokt, att nu försöka upptaga lån utomlands. Är det då rätt att, der vi behöfva 10 millioner, låna 9,200,000, om vi kunna använda dessa 800,000 R:dr till ett så nyttigt ändamål som Bankens konsolidering? Jag tror icke det vore rätt att så gå tillväga.

Men en ledamot har velat gå ännu längre och äfven använda 1866 års bankovinst. Han har djerfts att på detta sätt vilja tillgripa medel, hvars belopp vi ännu icke känna och som vi ännu icke hafva rättighet att disponera. Vid förra riksdagen tillgreps en bevilning, som man då icke borde hafva vidrört. Är det politiskt och ekonomiskt rätt att på detta sätt frångå kommande tider de medel, som det är deras behof och rättighet att hafva att tillgå? Jag kan icke instämma i dessa åsigtter och jag hoppas, att de icke skola vinna gehör inom en Kammarer, der endast sansade beslut borde fattas.

Jag förenar mig i yrkandet om återremiss, icke derföre att jag kan ändra min åsigt om det orätta i att tillgripa medel, hvars belopp vi icke känna och som tillhöra framtiden, utan för att få det omdömet ännu mer stadgadt, att vi böra använda en del af bankovinsten till Bankens förstärkande.

Herr Ekenman: Banko-Utskottets förevarande Betänkande är afgifvet icke blott till följd af dess instruktion, utan äfven, såsom svar på de flera motioner, som om sättet för bankovinstens användande äro framställda. Alla dessa motioner gå ut på att reservera vinsten för att användas till nytta för näringarne. Så väl motionärerne som Utskottets ledamöter äro Svenska folkets representanter, och jag är säker, att de noga hafva tänkt sig följden deraf, att dessa medel användes icke för Statens, utan för Bankens ändamål, äfven om denna följd skulle blifva att skatterna komme att något ökas. Huru man kan säga, att folket skulle skatta till dem, som låna i Banken, förstår jag icke; de skulle då hafva erhållit lån utan skyldighet att betala ränta, eller fått erlagga lägre ränta än den allmänt gällande; men intetdera har varit fallet. Jag kan icke tänka mig denna sak annat än, som om deltagarne i ett bolag beslutade att reservera ett års vinst för något visst ändamål. Vi veta ännu icke huruvida bankovinsten är för Statsverket behöflig. I samma mån tillgångarne blifva rikare, pläga äfven behofven förstoras. Jag har tänkt mig möjligheten att, med hänseende till den sparsamhetsanda, som nu är gällande, budgeten kunde uppgöras så, att bristen icke blefve så stor. Här är endast fråga om 800,000 R:dr, som skulle undandragas Statsverket. Jag erkänner, att detta belopp vore alltför ringa, om man afsåge att dermed förstärka lånefonden, men vi veta icke för hvad ändamål denna summas reservering blifvit föreslagen. Jag vill icke förlänga diskussionen, genom att ingå i besvarande af de framställda anmärkningarne. Jag förenar mig derföre i yrkandet om återremiss, och det så mycket heldre, som jag icke kunnat undgå att finna Herr Wallenbergs åsigt riktig i det fallet, att bokslut i Bankens räkenskaper för nästlidet år nu borde vara uppgjort, och således nämnda års bankovinst kunna tagas i beräkning. På det att denna fråga måtte blifva utredd, anser jag Utlåtandets återmitterande till Utskottet vara nödvändigt, och jag får således derom anhålla.

Herr Wallenberg: Då jag sist hade ordet, yrkade jag bland annat, att styrelsen öfver Banken måtte anmodas, att framgent, sednast den 15 Mars hvarje år, delgifva Banko-Utskottet nästförflutna årets bokslut.

Detta yrkande har icke blifvit af någon motsagdt, och har till och med blifvit af Banko-Utskottets ordförande i så måtto gilladt, att han yttrat, det han trodde, att Utskottet skulle göra en framställning i denna syftning till Banko-fullmäktige. Det är ju också alldeles klart, att bokslutet bör vara färdigt vid denna tid, ty då Riksdagen sammanträder vid årets början, måste den känna Bankens ställning. Emellertid, då ändamålet på detta sätt kan vinnas, ber jag att få återtaga denna del af mitt yrkande.

Jag vill fästa uppmärksamheten på, att vi för år 1868 hafva en statsbrist af 7,800,000 R:dr. Ordföranden i Riksgälds-kontoret vill nog icke lemna denna uppgift; men så lär verkligen vara förhållandet. Det kan således ej bestridas, att vi behöfva de inkomster, som vi kunna få, ty för år 1867 kunna vi icke pålägga vidare skatt, utan vi måste taga, hvad vi hafva, och låna det, som fattas. Tron I då, Mine Herrar! att tidpunkten är rätt vald, för att samla kapitaler »på döda händer»? Det är icke under en tid, som denna, man samlar fonder. Det vore derföre en misshushållning att förfara på annat sätt, än jag föreslagit. Att det icke kan vara någon fara, att besluta i enlighet med mitt förslag, är klart deraf, att bankovinsten för år 1865 enligt Banko-Utskottets Betänkande egentligen utgör 1,860,359 R:dr 52 öre, således en större summa än den, som jag föreslagit skulle år 1867 till Riksgälds-kontoret öfverlemnas. Jag får slutligen tillägga, att jag anser ganska viktigt, att Kammaren nu fattar ett afgörande beslut i denna fråga. Ty om här beslutas en återremiss och Andra Kammaren beslutar i öfverensstämmelse med Utskottets Betänkande, så blir följden den, att Utskottet anser sig icke ega skäl att ändra sitt Betänkande, och härigenom blir mitt förslag, som egentligen blott är ett kompletterande af Utskottets, undanskjutet. Om deremot Kammaren bifaller mitt förslag, så sker deraf ingen tillämpning i morgon, men det vore en opinionsyttring, hvilken af Utskottet måste tagas i betraktande.

Jag anhåller om bifall till mitt förslag.

Friherre von Schwerin: Jag vill icke förlänga diskussionen, utan blott anmärka, att det är ett djerft påstående, att näringarne understödjas genom hvad Staten utbetalar. Om icke dessa 800,000 R:dr aflemnas till Riksgälds-kontoret, ökas skatterna, säger man. Det är sannt, att, om denna summa efter mitt förslag användes till handel med obligationer, skulle en för tillfället något större uttaxering deraf blifva en följd. Jag tror dock, att olägenheten häraf skulle obetydligt kännas i jämförelse med de stora fördelar, som beträdandet af detta finanssystem skulle bereda landet. Jag frånträder mitt förra yrkande och förenar mig med dem, som yrka en återremiss, på det Banko-Utskottet måtte få tillfälle att närmare utreda, hvartill de 800,000 Riksdalerna skola användas.

Friherre Nordenfalk: Då Banko-Utskottets förevarande Betänkande justerades, var jag icke närvarande; men då frågan om bankovinsten först

var före i Utskottet, framställde jag den åsigt, att Utskottet äfven borde yttra sig öfver 1866 års bankovinst. Denna mening vann icke gehör inom Utskottet; men då den blifvit uttalad här i Kammaren, kan jag icke annat än instämna med dem, som yrka en återremiss.

Friherre Beckfriis: Ovedersägligt är, att med näringarnes utveckling en utvidgning af Bankens lånerörelse kan vara af behofvet påkallad. Men å andra sidan utvisar Kongl. Maj:ts Proposition om Statsverkets tillstånd och behof en brist af 4 millioner R:dr. Häraf lär dock Stats-Utskottet hafva afprutat 3,200,000 R:dr; men detta är ännu ej Riksdagens beslut. Efter mitt sätt att se saken, bör denna fråga få en helt olika lösning, om bristen är 4 millioner eller blott 800,000 R:dr.

Jag anhåller derföre, att frågan måtte återremitteras, på det att vi före dess afgörande må hunnit granska Statsverkets tillstånd och behof.

Grefve Hamilton, Henning: Då jag vid Riksdagens början upplyste, att en brist af 7,800,000 R:dr skulle uppstå, väckte detta ett så obehagligt intryck, att jag icke vidare velat vidröra denna omständighet. Nu då jag af en ledamot af Stats-Utskottet, som känner denna sak lika väl som jag, blifvit uppmanad att yttra mig, får jag vitsorda den uppgift, som en annan ledamot lemnat, nemligen att bristen verkligen belöper sig till minst 7,800,000 R:dr. Samma talare anmärkte, att, då man känner denna brist, borde man icke yrkat återremiss, utan bifallit Herr Wallenbergs förslag. Jag är dock ännu af den tanke, att en återremiss är nödvändig, och för att motivera denna min åsigt, måste jag återgå till frågan om Riksgälds-kontorets ställning. Den brist, som uppgafs till Finans-departementet, är beräknad till slutet af år 1866 och den kan icke af då kända förhållanden beräknas på annat sätt. Stats-Utskottet har nu infordrat en annan uppgift, som skulle visa ställningen vid olika tidpunkter af året och sluta den 31 December. En sådan uppgift kan icke med fullkomlig noggrannhet lemnas, emedan Riksgälds-kontoret icke kan på förhand veta, om requisitioner af åtskilliga anslag komma att ske under en eller annan månad. Det är emellertid en omständighet, som måste tagas i betraktande, nemligen att i de inkomster, som Riksgälds-kontoret i December månad kunde uppgifva såsom inflytande för år 1867, har uppstått en nedsättning af omkring 700,000 R:dr, hvilken är en följd dels deraf, att i stället för beräknade 2,000,000 från jernvägstrafiken inflyta endast 1,400,000, och dels deraf att obligationer blifvit sålda till lägre pris, än man beräknat.

Det skulle således blifva en ökad brist af 700,000 R:dr; men genom upplysningar, som Riksgälds-kontoret inhemtat från vederbörande embetsverk, om huru stora belopp af redan beviljade anslag komma att under året utgå, har det blifvit möjligt, att bristen ej behöft upptagas till större än först nämnda summa. Naturligtvis måste dock de belopp, som under år 1867 icke äro behöfliga, drabba året 1868. Dertill kommer, att, om Stats-Utskottet skulle reglera utgifterna för 1868, utan att den år 1869 inflytande bevillningen dervid tages i beräkning, behöfver Kontoret en mot denna bevillnings belopp svarande större summa än den Kongl. Maj:t föreslagit.

Nu

Nu är frågan, om vi böra reglera 1867 och 1868 års utgifter i sammanhang med hvarandra. Jag tror det är bättre att låta bristen för 1867 vara sådan den är och betäcka den med ett lån, men deremot använda den dubbla bankovinsten, om Banken kan undvara densamma, att förekomma brist och lånebehof äfven för år 1868. Detta är en anledning, hvarföre jag önskar, att man icke måtte fatta något beslut om bankovinsten i detta ögonblick, utan dröja dermed, tilldess statsregleringen är uppgjord. Så vidt jag vet, hafva ej heller föregående Riksdagar disponerat bankovinsten, förrän dess belopp varit känt. Under sådana omständigheter, och då jag tvekar att träda i sista Riksdagens fotspår, som sopade bort alla medel för den kommande, fortfar jag i mitt yrkande om återremiss.

Friherre af Ugglas: Diskussionen har redan fortgått länge, och jag vill derföre icke mycket taga tiden i anspråk. Jag delar deras åsigt, som anse, att bankovinsten bör till Statsverkets behof användas, och jag tror, att 1865 års vinst bör öfverlemnas 1867 och den för 1866 nästa år. Med sådana åsichter skulle jag kunna biträda Herr Wallenbergs förslag, om icke deri förekomme en bestämd siffra på 1866 års vinst, och då beloppet af denna icke kan vara känt, anser jag detta vara mindre lämpligt. Jag får derföre hemställa, om icke Kammaren ville återremittera denna punkt.

Man har yrkat återremiss derföre, att förutnämnda siffra icke är känt. Jag anser det vara af vigt att fatta ett beslut och icke återremittera frågan, som då väl blefve föremål för ny diskussion och utgången deraf oviss.

Jag får derföre anhålla om bifall till Herr Wallenbergs förslag, med den ändring som jag framställt.

Friherre Sprengtporten: Om Kammaren beslutar en återremiss af detta Betänkande, så tillåter jag mig uttrycka den önskan, att Banko-Utskottet måtte uppskjuta sitt utlåtande, tilldess statsbristen blir känt, på det vi icke må behöfva afhandla en fråga, hvars beskaffenhet vi icke känna. För öfrigt har jag icke begärt ordet för att yttra mig i frågan; det är endast en anmärkning i formelt hänseende, jag vill framställa. En talare har yttrat, att Kammaren nu borde besluta icke blott om den punkt som är framställd, utan äfven om en sak, som Utskottet icke vidrört, nemligen om 1866 års bankovinst. Jag tror det icke vara formelt riktigt att fatta ett sådant beslut. Det finnes i Utskottets Betänkande endast ett förslag, nemligen: »att af Riksbankens behållna vinst för år 1865 etc.», och när beslut är fattadt härom, så är hela frågan afgjord. Herr Wallenbergs förslag anser jag enligt 63 § Riksdags-ordningen icke kunna komma under öfverläggning på annat sätt än att förslaget åtföljer återremissen af punkten. Jag afger derför min reservation mot detta förslag.

Friherre Bildt: Något formelt hinder för bifall till Herr Wallenbergs förslag kan jag icke finna. Jag har begärt ordet för att förklara, att den redaktion, som Friherre af Ugglas gjort af detta förslag, är i

mitt tycke den bästa, som blifvit framställd, och jag tror, att de, som hafva den åsigten, att bankovinsten bör användas till Statsverkets behof, göra bäst i att förena sig med Friherre af Ugglas i detta hans förslag. Jag återtager därför mitt yrkande om återremiss och instämmer i detta.

Herr Wærn: Kongl. Maj:ts Proposition om Statsverkets tillstånd och behof grundar sig icke blott på ett visst belopp af utgifter utan äfven af inkomster. Stats-Utskottet har visserligen afprutat omkring 3 millioner på de förra, hvilket må beräknas, ehuru det ännu icke är Riksdagens beslut. Men Utskottet har å andra sidan måst tillstyrka åtskilliga poster på Sjetta och Åttonde Hufvudtitlarna, föranledde af enskilda motioner. Jag tror att Riksdagen redan medgifvit en minskning i inkomsten af 117,470 R:dr och en ökning i utgifter af 190,100 R:dr på ordinarie statsregleringen. De summor, hvarmed Statskontoret kan bidra till Riksgälds-kontorets behof äro således mindre än förut. För att fylla denna brist och lemna tillgångar till anslagen på extra stat (hvilka af Utskottet blifvit tillstyrkta till ett belopp af 4,696,000 R:dr), har Kongl. Maj:t föreslagit vissa skatteförhöjningar, och af dessa har Bevillnings-Utskottet tillstyrkt förhöjning på tullen å vissa artiklar. Angående den begärda förhöjningen af bränvinsskatten har Utskottet ännu ej yttrat sig; men lär endast föreslagit $\frac{1}{3}$ af den förhöjning, Kongl. Maj:t ansett lämplig. Detta minskar med $\frac{2}{3}$ den summa Kongl. Maj:t har beräknat. Vi äro således icke ännu från alla bekymmer, och då dessutom ordföranden i Riksgälds-kontoret upplyst om den stora brist vi hafva att vänta för år 1868, anser jag klokast att använda bankovinsten, på sätt Herr Wallenberg föreslagit.

Hvad slutligen angår Grefve Hamiltons förslag, att man skulle upptaga ett lån för att betäcka hela bristen för år 1867 och använda nu ifrågavarande bankovinst för att reglera 1868, så kan jag ej gilla denna dubbelhet, att Staten lånar upp på ett håll, under det att den lånar ut på ett annat.

Jag tillstyrker bifall till Herr Wallenbergs förslag med den af Friherre af Ugglas deri föreslagna ändring.

Herr Ekenman: Då jag förut yrkat afslag å detta Betänkande, skedde det därför, att Utskottet icke deri föreslagit, huru de 800,000 R:dr, som för Banken borde reserveras, skulle användas. Nu kommer såsom ett ytterligare skäl till detta mitt yrkande, att förslag blifvit väckta om användande af 1866 års bankovinst, oaktadt denna fråga icke är i Betänkandet vidrörd.

Jag tror äfven, att Herr Grefven och Talmannen skall finna betänkligheter vid att framställa proposition på Herr Wallenbergs förslag. Jag vidblifver mitt yrkande om återremiss.

Grefve Mörner, Carl Göran: På de af föregående talare anförda skäl, får äfven jag yrka återremiss.

Grefve Sparre, Eric: Jag anmälde mig med anledning af det förslag, som framställdes, att Kammaren skulle omedelbart fatta beslut om 1866 års bankovinst.

Jag tviflar, att Kammaren är beredd att fatta beslut i detta fall och redan därför är en återremiss nödig.

Jag får tillkännagifva, att endast för det fall, att det visar sig vara alldeles nödvändigt, vill jag medgifva bankovinstens öfverlemnande till Statsverket. Herr Wallenberg yttrade, att man bör hafva allt klart, och för mig är det fullkomligt klart, att ju större fonder en bank har, dess mera penningar kan den utlåna, och vi veta, att behovet af denna vara är för närvarande särdeles stort. Den höga räntefot, som trycker landet, är en olycka och minska vi nu Bankens tillgångar med 3, millioner, så blir det så mycket värre. Privat-bankerna kunde väl släppa ut något mera penningar; men då räntan skall nedsättas, är det alltid Riksbanken, som tager första steget — derpå hafva vi nyligen sett exempel.

Jag är därför af den åsigt, att, om bankovinsten ej är alldeles oundgänglig för Statsverket, bör den användas för att öka grundfonden. Men kunna vi icke hjälpa Statsverket på annat sätt, så måste vi använda detta. Då emellertid detta ännu icke är utredt, då Stats-Utskottets föreslagna reduktioner i utgifter lika litet som Bevillnings-Utskottets förslag om bränvinstillverknings-afgiften ännu äro Riksdagens beslut, och jag vill se, hvartill utgifterna belöpa sig, så instämmer jag i yrkandet om återremiss.

Herr Wallenberg: Det har blifvit yttrad, att det vore önskvärdt att kunna öka Bankens lånefond vid en tidpunkt sådan som denna. Jag tillåter mig då säga, att detta nu är för sent. Det hade varit bättre för ett år sedan. Men det är icke för sent att använda alla medel, som stå oss till bud, att fylla bristen hos Riksgälds-kontoret. Man talar om de reduktioner, som Stats-Utskottet föreslagit; men dessa äro ännu icke Riksdagens beslut, och dessutom kan Stats-Utskottet icke göra några reduktioner i sju-millionersbristen, utan dertill måste tagas bankovinsten, då Riksdagen icke är hugad upptaga utländskt lån. Jag tror därför, att vi icke böra så mycket tänka på de lånesökande som på de skattdragande, och att vi måste tillse, att de medel, som stå till Statens disposition, användas till Statens förmån. Af de förslag, som här blifvit framställda, vill jag gerna ingå på hvilket som helst, blott ett beslut fattas, ty om vi icke fatta ett sådant, kan Utskottet icke frångå sitt Betänkande, om det bifalles i Andra Kammaren. En talare har yttrat, att det icke skulle vara tillständigt att behandla frågan om 1856 års bankovinst. Jag tror, att vi med lugn kunna öfverlemnna denna sak åt vår Talmans bedömande. Dessutom då det är fråga om bankovinst, anser jag, att man har skäl att yttra sig om all den i Banken behållna vinsten.

Många ledamöter hördes nu ropa på proposition.

Herr Faxé: Här är å ena sidan yrkad återremiss och å den andra beslut. Jag hemställer, om man icke kunde fatta beslut om 1865 års bankovinst, och uppdraga åt Banko-Utskottet att inkomma med förslag till användande af 1866 års bankovinst.

Herr Ekman, Carl: Då det icke möter hinder att nu fatta beslut om användande af bankovinsten för både 1865 och 1866, alldenstund det

heter, att Banko-Utskottet skall uppgöra förslag om användande af bankovinsten sedan 1865, men icke för huru lång tid; då, efter hvad här i dag blifvit visadt, en brist förefinnes i Riksgälds-kontoret, om hvars fyllande Riksdagen måste besluta; då det vidare tros, att en brist kommer uppstå i fyllande af Statsverkets behof år 1868; då Banken för sin konsolidering icke behöfver behålla denna vinst; och då man slutligen bör vara försiktig med att pålägga nya skatter, så får jag på grund af alla dessa skäl förena mig med dem, som tillstyrka bifall till Herr Wallenbergs förslag med de af Friherre af Ugglas gjorda modifikationer.

Herr Nordenfelt: Då jag funnit den uppställning till proposition i denna fråga, som Friherre af Ugglas gjort, bättre än Herr Wallenbergs, så får jag förena mig med bemälda Friherre.

Herr Schartau: Sedan min värde granne rönt så mycken framgång för sitt förslag att använda äfven den bankovinst, som Kammararen icke ens känner till siffran, så undrar jag icke på, att han med ifver yrkar på dess antagande. Jag måste likväl — gammal som jag är — varna för förhastande. Jag kan icke se annat, än att frågan om användande af 1866 års bankovinst bör återgå till Utskottet för att der noggrannt prövas. Det är Utskottens skyldighet liksom Kamrarnes att icke förhast sig. Jag inser emellertid nu den fullkomliga fruktlösheten att kämpa mot strömmen, och anhåller derföre att få återtaga mitt förra yrkande och biträda det om återremiss.

Friherre Sprengtporten: Frågan om disponerande af 1866 års bankovinst kan icke komma till Kammararens behandling på annat sätt, än att motion derom blifvit väckt eller Banko-Utskottet framställt något förslag. Motion får nu mera icke väckas, och således det enda sätt, hvarpå denna fråga kan komma under Kammararens behandling, är genom en återremiss.

Jag fortfar att yrka återremiss, men utan det af Friherre af Ugglas gjorda tillägg.

Friherre Nordenfalk: Jag måste gifva luft åt de farhågor jag känner vid att antaga Herr Wallenbergs och Friherre af Ugglas' förslag. Gå dessa igenom, så kommer detta år att från Banken utgå 3 å 4 millioner R:dr. Det kan blifva svårt nog, och jag vill derför bedja att man betänker sig väl, innan man säger ja till detta förslag, hvars konsekvenser kunna blifva farliga.

Jag yrkar återremiss.

Herr Malmsten: Jag ber att få tillkännagifva, att jag icke vidare önskar bifall till min reservation, utan instämmer i det yrkande, som Herr Faxe framställt.

Friherre Silferschiöld: Jag har endast begärt ordet för att gifva tillkänna, att jag förenar mig i det af Friherre af Ugglas framställda förslag.

Herr von Möller: Då jag icke anser nödvändigt att nu fatta beslut om användandet af 1866 års bankovinst, så får jag för min del yrka återremiss.

Herr Heijkenskiöld: Då jag från början önskat instämma i Herr Malmstens förslag, och denne nu förenat sig i Herr Faxes, så får jag äfven härutinnan följa hans exempel. Jag instämmer i Herr Faxes förslag.

Friherre af Ugglas: För att förminska propositionernas antal anhåller jag att få förena mig med det af Herr Faxe framställda förslag.

Friherre Bildt: Då redaktören sjelf återtagit sitt förslag, måste jag följa honom ännu en gång och med honom instämma i Herr Faxes.

Herr Ekman: Äfven jag instämmer i Herr Faxes förslag.

Herr Wærn: Jag ber att få förena mig med dem, som antaga Herr Faxes förslag.

Grefve Sparre, Eric: Jag kan icke underlåta att fästa uppmärksamhet på den utomordentliga värma, hvarmed denna fråga diskuteras. Här hafva blifvit framställda en mängd förslag, det ena kostligare än det andra. Slutligen framlägger Friherre af Ugglas ett förslag, som vinner stora sympatier; men öfvergifver sjelf detta, för att med flere andra instämma i ett förslag af Herr Faxe, hvars innehåll jag vågar påstå knappast någon af Kammarens ledamöter kunnat höra. Man bör väl dock hafva så mycket lugn, att man hör efter propositionen, innan man fattar ett beslut. Jag hemställer derföre, om ej det vore lämpligast att återremittera frågan i hvad den rör 1866 års bankovinst.

Jag vill åtminstone med min röst söka motverka ett förhastadt beslut, och fortfar derföre att yrka återremiss.

Friherre Silfverskiöld: Med anledning af hvad den siste värde talaren yttrat, får jag upplysa, att Herr Faxes förslag icke innehåller något nytt. Jag har biträdt Friherre af Ugglas och Herr Wallenbergs förslag och öfvergår nu med dessa Herrar till Herr Faxes.

Herr Faxe: På det att alla må höra mitt förslag, vill jag nu upprepa detsamma.

Jag föreslår: att hela det till jemna hundratusental uppgående belopp af 1865 års bankovinst, eller 1,800,000 R:dr, skulle till Riksgälds-kontoret öfverlemnas, samt uppdragas åt Banko-Utskottet att inkomma med förslag till användande af 1866 års bankovinst.

Friherre Sprengtporten: Med anledning af Herr Faxes förslag får jag förklara, att jag anser det lika litet, som Friherre af Ugglas, kunna blifva föremål för Kammarens öfverläggning. Jag yrkar fortfarande återremiss.

Friherre Bildt: Jag begärde ordet för att få Herr Faxes förslag uppläst. Det har gjort ett obehagligt intryck att höra Grefve Sparre yttra, att icke någon hört detta förslag. Om äfven Herr Grefven sjelf varit upptagen på annat håll, så hade jag dock icke trott, att han skulle framkomma med ett slikt påstående. Förslaget är att bifalla den åsigt, som här är uttalad, att 1865 års bankovinst skall öfverlemnas till Statsverket och att Banko-Utskottet skall uppgöra förslag till användande af 1866 års vinst. Detta är således ett förmedlingsförslag, och synes mig vara en lösning af frågan, hvarom de, som önska bankovinstens öfverlemnande till Statsverket böra förena sig.

Jag anhåller om bifall till Herr Faxes förslag.

Friherre Tersmeden: Jag begärde ordet för att få höra förslaget. Nu är det uppläst och

Herr Wallenberg: En talares uppmaning att icke förhasta sig vid att fatta beslut i denna fråga synes mig efter 5 timmars diskussion vara temligen opåkallad. Jag har endast begärt ordet för att säga detta och tillkännagifva, att jag instämmer i Herr Faxes förslag.

Herr Nordenfelt: Då Friherre af Ugglas återtagit sitt förslag och det af Herr Faxe framställda synes ännu bättre förmedla de olika åsigtarna, så får jag instämma i detta.

Herr Reuterswärd: Det förvånar mig, att Friherre af Ugglas och Herr Wallenberg återtagit de af dem framställda förslag. Då det emellertid visat sig att de framställda förslagen blifvit allt bättre och bättre, tror jag det vara bäst att sofva på saken och återremittera frågan till Banko-Utskottet. Jag yrkar därför återremiss.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, förmälte Herr Grefven och Talmannen, att efter det åtskilliga, under öfverläggningens fortgång gjorda yrkanden slutligen blifvit frånträdde, återstodo endast två yrkanden, nemligen dels af Herr Faxe, att Kammaren måtte besluta, att under närvarande förhållanden hela det till jemna hundratusental uppgående belopp af 1865 års bankovinst, eller 1,800,000 R:dr, skulle till Riksgälds-kontoret öfverlemnas, samt uppdraga åt Banko-Utskottet att inkomma med förslag till användande af 1866 års bankovinst, dels ock att Memorialet skulle till Banko-Utskottet återförvisas.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets i förevarande Memorial afgifna hemställan, hvar till svarades nej, sedermera proposition på antagande af Herr Faxes ofvan omförmälda förslag, då svaren utföllo med många ja och nej i blandning, och slutligen proposition på återremiss af Memorialet, hvilken proposition likaledes besvarades med många såväl ja som nej; och förklarade Herr Grefven och Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes och justerades följande voteringsproposition:

»Den som vill, att Banko-Utskottets Memorial N:o 13, med förslag rörande användandet af den sedan 1865 års början upplupna bankovinst, skall till Utskottet återförvisas, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, beslutar Kammaren, att under närvarande förhållanden hela det till jemna hundratusental uppgående belopp af 1865 års bankovinst, eller 1,800,000 R:dr, skall till Riksgälds-kontoret öfverlemnas, samt uppdrager åt Banko-Utskottet att inkomma med förslag till användande af 1866 års bankovinst.»

Sedan voteringspropositionen blifvit anslagen, verkställdes omröstningen; och befunnos vid dess slut rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 30;

Nej — 57.

Friherre Sprengtporten: Jag ber att få anmäla min reservation mot nu fattade beslut.

Herr Schartau: Äfven jag anhåller att få anmäla min reservation.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 11 e. m.

In fidem

O. Brakel.